

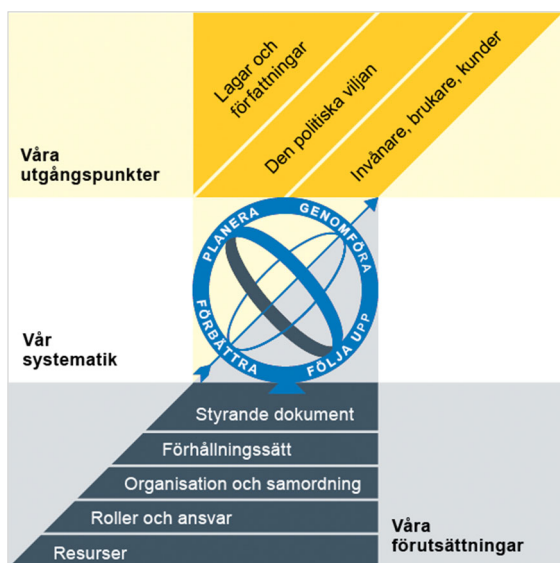
Göteborgs
Stad

Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck 2025–2027

Planerande styrande dokument

Vision
Program
► Plan

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Beslutad av:

[Nämnd/styrelse/befattning]

Gäller för:

[Text]

Diarienummer:

[Nummer]

Datum och paragraf för beslutet:

[Text]

Dokumentsort:

[Dokumentsort]

Giltighetstid:

[Giltighetstid]

Senast reviderad:

[Datum]

Dokumentansvarig:

[Funktion]

Bilagor:

[Bilagor]

Innehåll

Inledning	4
Syftet med denna plan.....	4
Vem omfattas av planen	4
Giltighetstid	4
Bakgrund	4
Kopplingen till andra styrande dokument.....	4
Genomförande av planen	5
Uppföljning av denna plan	5
Planens utgångspunkter	6
Vad är hedersrelaterat våld och förtryck?	6
Planen.....	7
1. Förebyggande arbete	7
2. Stöd och skydd till utsatta barn och vuxna	8
3. Öka kvaliteten i arbetet	9
Översikt av aktiviteter	11

Inledning

Syftet med denna plan

Syftet med planen är att stärka utvecklingen av Göteborgs Stads arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Planen är ett komplement till befintlig styrning på området och bygger vidare på stadens nuvarande arbete med frågan.

Vem omfattas av planen

Aktiviteter i denna plan är riktade till följande nämnder: socialnämnden Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, nämnden för funktionsstöd, nämnden för äldre samt vård och omsorg, förskolenämnden, grundskolenämnden, utbildningsnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning.

Giltighetstid

Planen gäller för år 2025–2027.

Bakgrund

I samband med att giltighetstiden för Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck 2020–2024 gick ut, beslutade kommunfullmäktige den 25 april år 2024 att ge socialnämnd Centrum i uppdrag att ta fram en ny plan.

Planen ska enligt uppdraget tas fram i dialog med övriga socialnämnder, utbildningsnämnder och stadsledningskontoret. Den ska också, där det är möjligt, synkroniseras med mål och aktiviteter i *Göteborgs Stads plan för arbete mot våld i nära relationer 2024 – 2027*.

Kopplingen till andra styrande dokument

I staden finns riktlinjer, program och planer som ger riktning för arbetet med mänskliga rättigheter, jämlikhet och brottsförebyggande arbete, och som därmed även har bäring på arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Nedan beskrivs de styrande dokument som tydligast angränsar till denna plan.

Det är en mänsklig rättighet att leva ett liv fritt från våld och förtryck. Staden ansvarar för att skydda invånare mot våld och trakasserier, samt att erbjuda stöd till utsatta grupper. *Göteborgs stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service* [förslaget är under remissbehandling] tydliggör hur ansvaret ska omsättas i stadens verksamheter. Riktlinjen syftar till att skapa ett sammanhållet arbete inom området mänskliga rättigheter för att öka olika målgruppers tillgång till rättigheter och service.

Göteborgs stads plan för arbete mot våld i nära relation 2024 – 2027 syftar till att stärka utvecklingen av Göteborgs Stads arbete mot våld i nära relationer för att nå målet att ingen ska utsättas för våld i nära relationer. Hedersrelaterat våld och förtryck utövas till stor del i nära relationer och denna plan kompletterar planen mot våld i nära relation genom aktiviteter som har särskilt fokus på arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022 – 2026 inkluderar flera strategier som syftar till att förbättra situationen för personer som lever i hederskontext, bland annat att utveckla arbetet med brottsofferstöd. Programmet tydliggör stadens samlade uppdrag med det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Det övergripande målet är att Göteborg är en trygg och säker stad där alla som lever, verkar och vistas tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet.

Det finns flera samband mellan hederskultur, klanstrukturer, gängkriminalitet och våldbejakande extremism. Kriminella nätverk genomsyras ofta av hedersnormer.

Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen 2023 – 2026 innehåller insatser för stadens arbete på området. Bland annat att socialnämnderna ska arbeta gemensamt med tidiga insatser för att motverka kriminalitet bland barn och unga och att ge skydd åt de som kan riskera att rekryteras till kriminella gäng. I båda fallen nämns hederskontext som en riskfaktor.

Genomförande av planen

Varje nämnd med utpekad ansvar för någon aktivitet i planen ansvarar för att genomföra aktiviteten i sin förvaltning. Aktiviteterna ska vara genomförda vid planperiodens slut år 2027.

Samordningsansvar innebär att utpekad nämnd ska samordna nämndernas arbete med aktiviteten. Det innebär inte att nämnden tar över ansvar från övriga nämnder. Ett samordningsansvar innebär inte heller ett övertagande av andra nämnders ansvarsområden enligt reglemente, andra styrande dokument eller lagstiftning.

Regionalt stödcentrum heder kan ge förvaltningarna stöd i deras arbete med implementeringen av planen. I staden finns också olika samordnings- och samverkansgrupper för arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld. Dessa grupper kommer att följa arbetet med planen och ge visst stöd i implementeringen.

Uppföljning av denna plan

Berörda nämnder ska följa upp genomförandet av de aktiviteter som de är ansvariga för i denna plan. Varje förvaltning ska årligen rapportera genomförandet till sin nämnd. I rapporteringen ska förvaltningarna beskriva hur aktiviteterna genomförs och vilka hinder som eventuellt finns i genomförandet.

Socialnämnd Centrum ansvarar för en samlad uppföljning vid planperiodens slut år 2027. I uppföljningen är det viktigt att undersöka vilka resultat eller nya utvecklingsprocesser som aktiviteterna har gett upphov till.

Planens utgångspunkter

Frihet från hedersrelaterat våld och förtryck är en mänsklig rättighet. Planen stöttar utvecklingen av stadens befintliga arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Den kompletterar förvaltningarnas systematiska kvalitetsarbete som säkerställer att verksamheten lever upp till lagar, föreskrifter, nationella och lokala mål.

Göteborgs Stads arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck har sin utgångspunkt i internationella konventioner, svensk lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd, den nationella jämställdhetspolitiken och lokal styrning. Arbetet ska genomföras med hänsyn till olika individers behov och bidra till likvärdiga insatser. Ingen får diskrimineras och det ska omfatta alla människor, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder (diskrimineringslag 1 kapitlet 1 §). Både de som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck och de som utsätter andra för hedersrelaterat våld och förtryck ska omfattas av arbetet.

Vad är hedersrelaterat våld och förtryck?

Hedersrelaterat våld och förtryck utövas till stor del i nära relationer och kännetecknas av starka kollektivistiska inslag, där individens intresse och handlingar anses vara underordnat familjens/släktens intresse. Individens sexualitet och intima relationer ses som hela familjens angelägenhet och anses kunna påverka familjens heder. Våldet kan anta många olika former, men bortföranden utomlands för bland annat barn- och tvångsäktenskap, kvinnlig könsstympning, uppfostran eller omvändelse till en heterosexuell läggning är specifika uttryck för hedersrelaterat våld och förtryck.

De normer som styr hedersrelaterat våld och förtryck är patriarkala och heteronormativa och grundar sig i en föreställning om heder som inte delas av övriga samhället. Kvinnliga familjemedlemmars kyskhet och oskuld samt deras faktiska och påstådda beteende i förhållande till dessa ideal är särskilt viktigt för familjens heder. Hbtqi-personers sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck ses som extra hotfullt mot familjens heder, eftersom de bryter mot hedersnormerna. Hbtqi-personer är därför särskilt sårbara i hederskontext. Pojkar och unga män kan förväntas bevaka och kontrollera systrar eller kvinnliga släktingar och riskerar att själva bli utsatta för våld och förtryck om de väljer att gå emot hedersnormerna.

Personer med intellektuell funktionsnedsättning är liksom hbtqi-personer särskilt sårbara i hederskontext, eftersom de ofta står i en särskild beroendeställning till vårdpersonerna och kan ha svårt att kommunicera med det omgivande samhället.

Hedersnormer strider mot principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet. Till skillnad från våld i nära relation känner förövaren av hedersrelaterat våld och förtryck sällan skuld eller skam över sina handlingar, eftersom våldet är sanktionerat av familjen/kollektivet. En annan skillnad är att det hedersrelaterade våldet ofta är planerat, medan våld i nära relation ofta är oplanerat.

Planen

Göteborgs Stad har ett övergripande mål om att ingen ska utsättas för våld i nära relationer. Eftersom hedersrelaterat våld och förtryck till stor del utövas i nära relation ska staden därmed även arbeta för att ingen ska utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck.

Det övergripande målet beskrivs i Göteborgs Stads plan för arbete mot våld i nära relationer 2024 – 2027. Kopplat till målet finns fyra delmål som är viktiga för att staden ska uppnå det övergripande målet. För att möjliggöra synkroniserat arbete gällande våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck utgår aktiviteterna i denna plan från samma områden som delmålen i planen för arbete mot våld i nära relation: förebyggande arbete, stöd och skydd till vuxna och till barn, samt att arbetet som görs är av god kvalitet. Framgång inom samtliga områden bör leda till att skadeverkningarna av våldet minskar och i bästa fall att det aldrig äger rum.

Denna plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kompletterar planen mot våld i nära relation, genom att den tar sikte på det som skiljer det hedersrelaterade våldet och förtrycket från våld i nära relation och på den särskilda utsatthet som personer som lever i hederskontext befinner sig i. Aktiviteterna är formulerade utifrån vad stadens förvaltningar anses behöva göra i dagsläget för att utveckla arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, utöver att upprätthålla pågående arbete och att arbeta utifrån befintliga krav som finns i lagstiftning och annan styrning.

1. Förebyggande arbete

Staden ska arbeta för att förhindra att hedersrelaterat våld och förtryck uppkommer och upprepas. Förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck handlar både om att ge barn, unga och vuxna tillgång till sina mänskliga rättigheter och att förebygga våld och brottslighet. I Göteborgs Stads plan för arbete mot våld i nära relation finns flertalet aktiviteter som är viktiga för det förebyggande arbetet och dessa bör tas i beaktande även i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

I arbetet med denna plan har en aktivitet som kan utveckla och stärka stadens förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck identifierats. Denna aktivitet ska genomföras under planperioden av nämnder med utpekat ansvar.

Öka personalens kompetens

Personer som har en funktionsnedsättning, framför allt intellektuell funktionsnedsättning, och personer som identifierar sig som hbtqi är särskilt sårbara i hederskontext. Dessa grupper riskerar att bli osynliga i ett generellt förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Dels för att samhället i hög grad bygger på föreställningar om heteronormativitet, dels för att samhällets institutioner och insatser vanligtvis är uppbyggda utifrån normativa föreställningar om hur människor fungerar och agerar. Som ett led i att säkerställa att dessa grupper uppmärksammas och får en likvärdig tillgång till stöd och hjälp, ska socialförvaltningarna, utbildningsförvaltningarna och förvaltningen för arbetsmarknad och vuxenutbildning genomföra kompetenshöjande insatser med fokus

på hbtqi-personers och personer med funktionsnedsättnings särskilda utsatthet i hederskontext.

Nr.	Aktivitet	Ansvarig
1.1	Socialförvaltningarna och utbildningsförvaltningarna ska öka personalens kompetens om hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättnings särskilda utsatthet i hederskontext.	Socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost, Sydväst, nämnden för funktionsstöd, äldre samt vård och omsorgsnämnden, utbildningsnämnden, grundskolenämnden, förskolenämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning.

2. Stöd och skydd till utsatta barn och vuxna

Barn och vuxna som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck behöver samhällets stöd och skydd. Många som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck lider av trauman, psykisk ohälsa, bristande tillit till andra människor och ekonomiska problem. Att lämna hederskontexten innebär att individen ofta behöver lämna hela sitt sociala nätverk och börja om på nytt, vilket kan vara oerhört påfrestande.

Många av de insatser som ska vidtas av förvaltningarna vid upptäckt, anmälan eller ansökan om stöd och skydd är reglerade i lagar och föreskrifter. Både socialtjänsten och skolan har krav på sig att verksamheten bedrivs i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet (skollag 1 kapitlet 5 §, 5 kap 1 § [nya] socialtjänstlagen). I *Göteborgs Stads plan för arbete mot våld i nära relation 2024 – 2027* finns flertalet aktiviteter som är viktiga för att kunna ge barn och vuxna adekvat stöd och skydd från våld, även från hedersrelaterat våld och förtryck.

Två aktiviteter som kan utveckla och stärka stadens arbete med stöd och skydd för barn och vuxna som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck har identifierats under arbetet med denna plan. Aktiviteterna ska genomföras under planperioden av nämnder med utpekat ansvar.

Ställ frågor för upptäckt av hedersrelaterat våld

Att ställa frågor till människor om våldsutövning och våldsutsatthet är viktigt för att kunna upptäcka om de utsätts för våld eller utsätter andra för våld. I Göteborgs Stads plan för arbete mot våld i nära relation finns tre aktiviteter som ger socialnämnderna i uppdrag att säkerställa att det finns rutiner och metoder att ställa frågor om våldsutövning och våldsutsatthet (aktiviteterna 1.5, 2.3 och 3.1). För att socialförvaltningarna även ska kunna upptäcka fler som utsätts för eller utövar hedersrelaterat våld och förtryck, ska socialförvaltningarna inkludera hedersrelaterat våld och förtryck i arbetet med rutinerna och metoderna för att ställa frågor. Detta för att i förlängningen kunna erbjuda fler utsatta och utövare stöd och hjälp.

Nr.	Aktivitet	Ansvarig
2.1	Socialförvaltningarna ska i arbetet med att upptäcka våldsutsatthet och våldsutövning även ställa frågor för att upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck.	Socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, nämnden för funktionsstöd, äldre samt vård- och omsorgsnämnden

Implementera standardiserade bedömningsmetoder

Standardiserade bedömningsmetoder är viktiga verktyg för att urskilja om individen är utsatt för just hedersrelaterat våld och förtryck, samt för att bedöma risken för fortsatt eller ökad utsatthet. I staden har förvaltningarna utvecklat olika arbetssätt och det ökar risken för att individer inte får tillgång till likvärdigt stöd och skydd. Att implementera standardiserade bedömningsmetoder i verksamheterna möjliggör ett mer likvärdigt arbete i staden. Därför ska socialförvaltningarna implementera standardiserade bedömningsmetoder för risk- och skyddsbedömning inriktade på hedersrelaterat våld och förtryck. Standardiserade metoder ska användas i ärenden rörande barn, unga och vuxna.

Det finns olika bedömningsinstrument som kan användas. Exempelvis erbjuder Socialstyrelsen utbildningar i HEVA, som är ett bedömningsstöd för utredning av hedersutsatta barn mellan 12 och 17 år. Ett annat exempel på instrument som kan användas för bedömning av risk för hedersrelaterat våld är PATRIARK, som Regionalt stödcentrum heder erbjuder utbildningar i.

Nr.	Aktivitet	Ansvarig
2.2	Socialförvaltningarna ska implementera standardiserade bedömningsmetoder för risk- och skyddsbedömning inriktade på hedersrelaterat våld och förtryck.	Socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

3. Öka kvaliteten i arbetet

Det är viktigt att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är av god kvalitet. Ett kontinuerligt och systematiskt arbete för att öka kvaliteten säkrar att verksamheterna når krav och mål, och att målgruppernas behov och förväntningar på verksamheten möts. I *Göteborgs Stads plan för arbete mot våld i nära relation 2024 – 2027* finns flera aktiviteter för att öka kvaliteten i arbetet. Dessa aktiviteter bidrar även till att öka kvaliteten i arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck.

I arbetet med denna plan har två aktiviteter som ytterligare kan öka kvaliteten i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck identifierats. Aktiviteterna ska genomföras under planperioden av nämnder med utpekad ansvar.

Skapa en gemensam rutin

Det finns i dagsläget inget gemensamt arbetssätt i socialförvaltningarna för ärenden om hedersrelaterat våld och förtryck. Därmed finns risk att olika förvaltningar och stadsområden gör olika bedömningar och erbjuder individer med samma behov olika möjligheter till stöd och skydd. För att öka likvärdigheten i staden ska de fyra regionala

socialförvaltningarna tillsammans med förvaltningen för funktionsstöd ta fram en gemensam rutin för arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck.

Hedersrelaterat våld och förtryck kan exempelvis yttra sig i form av kontroll och begränsningar, fysiskt eller sexuellt våld. Bortförande och kvarhållande av barn utomlands för äktenskap, uppfostring eller omvändelse till heterosexuell läggning är ytterligare exempel på uttryck av hedersrelaterat våld. Likaså kvinnlig könsstympning. I rutinen ska förvaltningarna inkludera arbetssätt för att upptäcka och hantera dessa och andra uttryck för hedersrelaterat våld och förtryck. Rutinen ska omfatta arbetet med barn, unga och vuxna, och ska även beakta de dubbla roller som offer och förövare som kan förekomma hos individer som lever i hederskontext.

Nr	Aktivitet	Ansvarig
3.1	De fyra regionala socialförvaltningarna och förvaltningen för funktionsstöd ska skapa en gemensam rutin för arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck.	Socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, nämnden för funktionsstöd Samordningsansvar: socialnämnd Hisingen

Utveckla kartläggningen av bortförda barn

Barn och unga som befinner sig i hederskontext kan föras ur landet och där utsättas för olika typer av våld och förtryck. Sedan år 2020 har stadsdelsnämnderna och därefter socialförvaltningen Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst sammanställt statistik över antalet barn som förts ut ur landet av hedersrelaterade anledningar. Det har genom åren framkommit utmaningar att genomföra kartläggningen på ett sätt som kan visa att det är just hedersrelaterad problematik som är orsaken till att barnet förs ut ur landet.

Kartläggningens tillförlitlighet och användbarhet kan ifrågasättas, och den är i behov av utveckling för att kunna tjäna som ett underlag till verksamhetsutveckling. Att utveckla kartläggningen kan exempelvis innebära att socialförvaltningarna behöver se över orsaks- och händelsekoder i sitt verksamhetssystem för myndighetsutövning och skapa manuella arbetssätt för att systematiskt granska ärenden som är kodade som hedersrelaterade.

Samverkan med grundskoleförvaltningen för tillgång till information från skolpliktsbevakningen kan bli aktuellt. Socialförvaltningen Centrum ska även ge förslag på hur kartläggningens resultat kan användas för att utveckla arbetet med att förhindra att bortföranden sker.

Nr.	Aktivitet	Ansvarig
3.2	Socialförvaltningen Centrum ska utveckla kartläggningen av barn som förs ur landet av hedersrelaterade anledningar och ge förslag på hur kartläggningens resultat kan användas för verksamhetsutveckling på området.	Socialnämnd Centrum

Översikt av aktiviteter

Nr.	Aktivitet	Ansvarig
1.1	Socialförvaltningarna och utbildningsförvaltningarna ska öka personalens kompetens om hbtqi-personer och personer med funktionsnedsättnings särskilda utsatthet i hederskontext.	Socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost, Sydväst, nämnden för funktionsstöd, äldre samt vård och omsorgsnämnden, utbildningsnämnden, grundskolenämnden, förskolenämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning.
2.1	Socialförvaltningarna ska i arbetet med att upptäcka våldsutsatthet och våldsutövning även ställa frågor för att upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck.	Socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, nämnden för funktionsstöd, äldre samt vård- och omsorgsnämnden
2.2	Socialförvaltningarna ska implementera standardiserade bedömningsmetoder för risk- och skyddsbedömning inriktade på hedersrelaterat våld och förtryck.	Socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst
3.1	De fyra regionala socialförvaltningarna och förvaltningen för funktionsstöd ska skapa en gemensam rutin för arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck.	Socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, nämnden för funktionsstöd
3.2	Socialförvaltningen Centrum ska utveckla kartläggningen av barn som förs ur landet av hedersrelaterade anledningar och ge förslag på hur kartläggningens resultat kan användas för verksamhetsutveckling på området.	Socialnämnd Centrum